

Ερευνητική Εργασία α' τετραμήνου Σχολικού Έτους 2015 – 2016 της Α'
Λυκείου Βολισσού

ΧΙΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ερευνητική ομάδα: Καλούπη Νικολέτα
Πασολλάρι Γιουτζίν

Συντονιστής καθηγητής: Τσαλουχίδης Νικόλαος

Βολισσός 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ιωάννης Βαρβάκης.....	7
Ανδρέας Συγγρός.....	8
Ζωρζής Δρομοκαΐτης.....	9
Εμμανουήλ Μπενάκης.....	10
Οικογένεια Αργέντη.....	11
Σκυλίτσης Ζαννής και Ιωάννης.....	12
Ιωάννης Χωρέμης.....	12
Χωρέμης Ι. Γεώργιος και Κωνσταντίνος.....	13
Βιβλιογραφία – Πηγές	15

**«Όταν θέλουν οι Έλληνες να καυχηθούν,
τέτοιους βγάζει το Έθνος μας θα λένε.»**

(Κ. Καβάφης)



Ιωάννης Βαρβάκης

Γεννήθηκε στις 24 Ιανουαρίου του 1745 στα Ψαρά. Το πραγματικό του όνομα ήταν Γιάννης Λεοντής, λόγω όμως της ομοιότητας τόσο του έντονου βλέμματός του όσο και του παρορμητικού χαρακτήρα του μ' αυτόν του γερακιού που οι Ψαριανοί ονόμαζαν «βαρβάκι», έμεινε γνωστός ως Βαρβάκης.

Ήδη απ' την ηλικία των οκτώ ετών ο πατέρας του άρχισε να του μαθαίνει την τέχνη του ναυτικού και ο Γιάννης γρήγορα έδειξε τα χαρίσματά του: έξυπνος, δραστήριος, γεννημένος ηγέτης.

Στα δεκαεπτά του είχε το πρώτο του καράβι, το οποίο εκμεταλλεύτηκε για να κάνει εμπόριο και αργότερα να επιδοθεί στην πειρατεία, επιτιθέμενος σε καράβια Οθωμανών. Το 1768 διέκοψε την πειρατική του δραστηριότητα και τάχθηκε στο πλευρό του ναύαρχου Ορλώφ για να πολεμήσει εναντίον των Τούρκων κατά το Ρωσοτουρκικό Πόλεμο. Με το πλοίο του κατάφερε να πυρπολήσει πολλά οθωμανικά πλοία στην ναυμαχία του Τσεσμέ, η οποία έληξε με θρίαμβο των Ρώσων. Μετά απ' αυτό ο ναύαρχος Ορλώφ για να τον τιμήσει τον ανακήρυξε υπολοχαγό.

Μετά τη λήξη του πολέμου και την υπογραφή της συνθήκης του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, ο Βαρβάκης επέστρεψε στην εμπορική ναυτιλία. Συνελήφθη όμως απ' τους Τούρκους, οι οποίοι παρέβησαν την παραπάνω συμφωνία, που προέβλεπε ελεύθερη κυκλοφορία των ελληνικών πλοίων στο Αιγαίο, φυλακίστηκε στη χειρότερη φυλακή της Κωνσταντινούπολης και το πλοίο του δημεύθηκε. Τελικά κατάφερε να αποδράσει, βρίσκοντας προσωρινό καταφύγιο στην Ρώσικη πρεσβεία και κατόπιν στη Ρωσία.

Ο Βαρβάκης καταφεύγει λοιπόν στην Οδησό της Ρωσίας και από εκεί στην Αγία Πετρούπολη, όπου εκεί με την βοήθεια της ελληνικής κοινότητας που διέθετε μεγάλη επιρροή, συναντάει την Μ. Αικατερίνη. Αυτή γοητεύεται από τον Βαρβάκη και σκέφτεται να τον χρησιμοποιήσει για την στήριξη των ρώσικων συμφερόντων στην Κασπία θάλασσα. Τον στέλνει λοιπόν στον Αστραχάν, όπου του παραχωρεί ειδικό προνόμιο αλιείας και του αναθέτει την αναδιοργάνωση του στόλου και την χαρτογράφηση της περιοχής. Εκεί ο Βαρβάκης ασχολείται με την αλιεία και συγκεκριμένα με το ψάρεμα του οξύρυγχου, του οποίου το χαβιάρι αποτελεί περιζήτητο προϊόν για εκείνη την εποχή σε όλη την Ευρώπη. Μάλιστα ο ίδιος διαθέτει την αποκλειστική του εκμετάλλευση. Αυτό του αποφέρει πολλά πλούτη, τα οποία χρησιμοποιεί σε πάμπολλες αγαθοεργίες, όχι μόνο για την πρώτη του πατρίδα την Ελλάδα αλλά και την νέα του πατρίδα, το Αστραχάν της Ρωσίας, στο

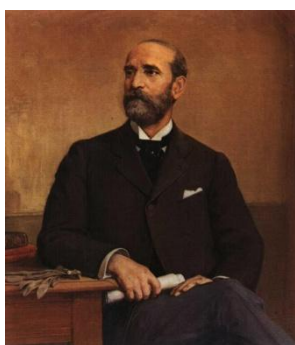
οποίο χτίζει νοσοκομείο, εκκλησία, σχολείο καθώς και βοηθάει στην ανέγερση των σπιτιών των εργατών που είχε στην δούλεψη του.



1. Η Βαρβάκειος Πρότυπος Σχολή είναι ένα από τα αρχαιότερα σχολεία της Ελλάδας

Στην Ελλάδα στέλνει πολεμικά εφόδια και τρόφιμα προς τους αγωνιζόμενους Έλληνες, ενώ αποστέλλει και χρυσό στον πατριάρχη Κωνσταντινούπολης για να εξαγοράσει Έλληνες αιχμαλώτους από τους Τούρκους. Φορτώνει επίσης ένα πλοίο με τρόφιμα και άλλα εφόδια έτσι ώστε να τα μεταφέρει στην Μονεμβασιά όπου είχαν καταφύγει οι Ψαριανοί μετά την καταστροφή των Ψαρών, στο οποίο μάλιστα επιβαίνει και ο ίδιος. Το 1825 επιστρέφοντας από την Μονεμβασιά στη Ρωσία,

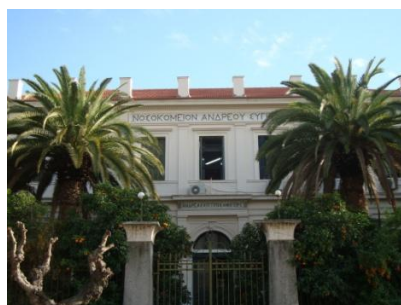
αρρωσταίνει. Αποβιβάζεται λοιπόν στη Ζάκυνθο για θεραπεία αλλά δυστυχώς χάνει τη μάχη με το θάνατο. Με χρήματα από τη διαθήκη του χτίστηκε το Βαρβάκειο Λύκειο ενώ τα υπόλοιπα διατέθηκαν προς τον ελληνικό Αγώνα.



Ανδρέας Συγγρός

Γεννήθηκε στην συνοικία Σταυροδρόμι (Πέτρα) της Κωνσταντινούπολης στις 12 Οκτωβρίου του 1830. Ο πατέρας του ήταν ο Δομένικος Τσιγγρός, Χιώτης γιατρός στην αυλή του σουλτάνου Μαχμούτ Β' και μάλιστα με καταγωγή απ' το Λιθί. Το Συγγρός αποτελεί εξευγενισμένη μορφή του πραγματικού του ονόματος, που όπως είδαμε ήταν Τσιγγρός. Το 1834 εγκαθίστανται οικογενειακώς στην

Άνδρο, όπου φοιτά στην σχολή του Θεόφιλου Καΐρη και ολοκληρώνει τις εγκύκλιες σπουδές του στην Ερμούπολη της Σύρου το 1845. Τα πρώτα επαγγελματικά του βήματα ήταν να δουλέψει ως μαθητευόμενος στην επιχείρηση του Θεόδωρου-Ροδοκανάκη στην Σύρο και κατόπιν στην επιχείρηση του φίλου του πατέρα του στην Κωνσταντινούπολη. Γρήγορα φαίνεται ότι είναι εργατικός, ικανός να ανέβει ταχύτατα τα σκαλιά της ιεραρχίας και το 1849 γίνεται διευθυντικό στέλεχος της νεοσύστατης εταιρείας. Από τη στιγμή αυτή και έπειτα ξεκινάει μια πολύ επιτυχημένη καριέρα στον κλάδο εμπορίου, των τραπεζικών συναλλαγών και κατασκευών. Μετά την εγκατάσταση του στην Αθήνα το 1872 ασχολείται με την πολιτική και εκλέγεται αρκετές φορές βουλευτής, ενώ ταυτόχρονα ασχολείται και με τη φιλανθρωπία.



2. Νοσοκομείου μεταδοτικών νόσων «Ανδρέας Συγγρός»

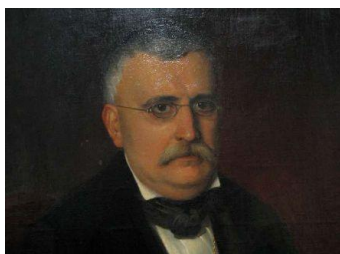
Ενδεικτικά για το φιλανθρωπικό του έργο μπορούμε να αναφέρουμε: την ανέγερση του θεραπευτηρίου «Ευαγγελισμός», του νοσοκομείου μεταδοτικών νόσων «Ανδρέας Συγγρός», των αρχαιολογικών μουσείων Ολυμπίας και των Δελφών, καθώς και της Γεωργικής Σχολής Αθηνών. Όσον αφορά την ιδιαίτερη πατρίδα του την Χίο, βοήθησε στην ίδρυση της εμπορικής σχολής, χρηματοδότησε τη μεταφορά νερού από τον Δαφνώνα στην πόλη της Χίου, ενώ μετά τον καταστροφικό σεισμό του 1881 συνέβαλε στην ανακούφιση των σεισμόπληκτων. Μετά τον θάνατό του, η σύζυγος του δώρισε στο ελληνικό δημόσιο το κτήμα Συγγρού, το Μέγαρο Ανδρέας Συγγρός, ενώ από κληροδότημα του ίδιου, κατασκευάστηκε και η λεωφόρος Συγγρού.



**3. Το γραφείο του υπουργού
Εξωτερικών βρίσκεται στο Μέγαρο
Ανδρέα Συγγρού**

Απεβίωσε τον Φεβρουάριο του 1899 στην Αθήνα. Στην κηδεία του συμμετείχε πλήθος λαού, πρωτοφανές για τα δεδομένα της Ελλάδας, ενώ σε ένδειξη πένθους τα σχολεία παρέμειναν κλειστά επί τριήμερο και ματαιώθηκαν οι εκδηλώσεις της αποκριάς. Όσο ζούσε τιμήθηκε με τα ανώτατα μετάλλια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και του βασιλείου της Ελλάδας και εθεωρείτο ο ισχυρότερος άνδρας στην Ελλάδα μετά τον βασιλιά.

Στο πρόσωπο του Συγγρού ασκείται κριτική από κάποιους, διότι η εμπλοκή του στο Λαβρεωτικό ζήτημα, οδήγησε στην πρώτη χρηματιστηριακή φούσκα απ' την οποία πολλά φτωχά νοικοκυριά χάσανε μεγάλο μέρος τις περιουσίας τους, ενώ επίσης πρωτοστάτησε και στην πτώχευση του ελληνικού κράτους το 1893, παρεμβαίνοντας έτσι ώστε η Ελλάδα να μην μπορέσει να εξασφαλίσει τα απαραίτητα δάνεια απ' το εξωτερικό, με κίνητρο την απόκτηση πρόσβασης στην Εθνική Τράπεζα, τις απαξιωμένες μετοχές της οποίας θα μπορούσε πλέον εύκολα να αγοράσει.



Ζωρζής Δρομοκαΐτης

Καταγόμενος απ' την αξιόλογη βυζαντινή οικογένεια Δερμοκαΐτη, γεννήθηκε το 1805 στον κάμπο της Χίου. Το όνομα Δερμοκαΐτης προέρχεται από το επάγγελμα της οικογένειας και μετατρέπεται σε Δρομοκαΐτη από τη στιγμή που η οικογένεια μετοικεί στη Χίο.

Το 1822 με τη σφαγή της Χίου ο Δρομοκαΐτης χάνει την οικογένεια του και το σπιτικό του και ο ίδιος πουλιέται ως δούλος στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί τον αγοράζει και τον θέτει υπό την προστασία του ο θείος του Μιχαήλ Αγέλαστος, όπου τον προστατεύει και τον βοηθάει να ξεκινήσει την επαγγελματική του

σταδιοδρομία, αρχικά ως παραγός σε διάφορα καταστήματα. Στην συνέχεια όμως δεν παραμένει στάσιμος, αλλά κατορθώνει να εξασκήσει με επιτυχία το εμπορικό επάγγελμα αποκομίζοντας σημαντικά κέρδη. Όταν μάλιστα αποφασίζει να επεκτείνει την εμπορική του δραστηριότητα, αναδεικνύεται σε σημαίνοντα εμπορικό παράγοντα της Μέσης Ανατολής. Η εμπορική του δραστηριότητα συνεχίζεται επιτυχημένα μέχρι το 1859 οπότε αποφασίζει να αποσυρθεί και να εγκατασταθεί στην Μασσαλία. Λόγω όμως



4. Γενική άποψη του Δρομοκαΐτειου στις αρχές του 20ου αιώνα



5. Το Δρομοκαΐτειο όπως είναι σήμερα

σοβαρής ασθένειας της συζύγου του επιστρέφει στην Χίο το 1871, όπου αυτή τελικά αποβιώνει. Αυτό ίσως αποτέλεσε αφορμή για τη μεγαλύτερη ευεργεσία του, δηλαδή του Δρομοκαΐτειου Ψυχιατρικού Νοσοκομείου, το οποίο λειτουργεί στο Δαφνί της Αττικής απ' το 1878, περιθάλποντας δωρεάν άπορους φρενοβλαβείς. Επίσης με μια σειρά άλλων αγαθοεργιών ενίσχυσε με σημαντικά ποσά διάφορα κοινωφελή ιδρύματα της Χίου όπως θεραπευτήρια, ορφανοτροφεία, σχολεία κλπ.



Εμμανουήλ Μπενάκης

Ο γιός του διακεκριμένου Χιώτη Αντωνίου Μπενάκη, Εμμανουήλ, γεννήθηκε το 1843 στην Ερμούπολη της Σύρου. Μεγάλωσε στη Σύρο όπου και τελείωσε το γυμνάσιο, ενώ αργότερα έφυγε για ανώτερες σπουδές στην Αγγλία. Μετά την Αγγλία, ο Μπενάκης λόγω οικονομικών δυσκολιών πηγαίνει στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου αναζητώντας μια καλύτερη τύχη. Εκεί βρίσκει απασχόληση σε μια μεγάλη εξαγωγική εταιρία βάμβακος, την οποία διευθύνει ο επίσης Χιώτης Ιωάννης Χωρέμης. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα ο Μπενάκης καταφέρνει να κερδίσει την εμπιστοσύνη του Χωρέμη, ο οποίος τον κάνει διευθυντή της εταιρίας του.



6. Μπενάκειο - Κοργιαλένιο Νοσοκομείο

Ο Μπενάκης εκτός τις επιχειρήσεις, μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα το 1910 ασχολήθηκε και με την πολιτική. Πολιτευόμενος στο πλευρό του Βενιζέλου καταλαμβάνει τα αξιώματα του βουλευτή, του υπουργού και του δημάρχου. Απογοητεύεται όμως σύντομα από την πολιτική, εγκαταλείπει την Ελλάδα πηγαίνοντας στην Γαλλία, για να επιστρέψει και πάλι μετά από τέσσερα χρόνια και να αφιερωθεί εξ ολοκλήρου στη φιλανθρωπική δράση.

Με δικά του έξοδα λοιπόν ιδρύονται: η Σηροτροφική Σχολή, το Παιδικό Άσυλο Κηφισιάς «Αγία Ελένη», η Σχολή νοσοκόμων Ερυθρού Σταυρού, το Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο, το ελληνοαμερικανικό κολλέγιο και το Νοσοκομείο Ερυθρού Σταυρού, το οποίο είχε σημαντική συμβολή στην περίθαλψη των προσφύγων της Μικράς Ασίας.

Ξεχωριστή προσφορά αποτελεί η δωρεά προς το ελληνικό κράτος από τους κληρονόμους του Εμμανουήλ Μπενάκη της οικογενειακής νεοκλασικής βίλας, χώρος στον οποίο στεγάζεται σήμερα το γνωστό μουσείο Μπενάκη.

Ο Μπενάκης απεβίωσε το 1929. Στην κηδεία του παρευρέθηκε χιλιάδες λαός και ιδιαίτερα πρόσωπα όπως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Παύλος Κουντουριώτης, ο Πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος, ενώ ο εθνικός ποιητής Κωστής Παλαμάς έπλεξε το εγκώμιο του εκλιπόντος.

Ήδη από το 1927 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Παύλος Κουντουριώτης είχε ανακηρύξει τον Εμμανουήλ Μπενάκη Εθνικό Ευεργέτη.



7. Το ελληνοαμερικανικό κολλέγιο



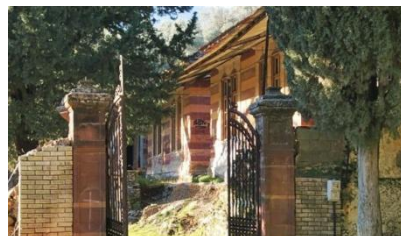
8. Το Κτήμα Αργέντη της οικογένειας στον Κάμπο της Χίου

Οικογένεια Αργέντη

Η οικογένεια Αργέντη έλκει την καταγωγή της απ' την πόλη Ariento της Βόρειας Ιταλίας. Η πρώτη Σταυροφορία έγινε ο λόγος εγκατάστασης του πρώτου Αργέντη στη Χίο, ο οποίος εξελληνίσθηκε και έγινε χριστιανός.

Από τότε πολλά επιφανή μέλη αυτής της οικογένειας δεσπόζουν στην κοινωνική ζωή της Χίου.

- **Αργέντης Παντελής (1853-1911):** Επιφανής ευεργέτης της Χίου με σημαντικότερο φιλανθρωπικό έργο: Αργέντειο Θεραπευτήριο για τα μεταδοτικά νοσήματα στο Σκυλίτσειο Νοσοκομείο, Αργέντειος Σχολή στο Χαλκειός, συμβολή στην ανέγερση του Λωβοκομείου της Χίου και σημαντικές δωρεές στη βιβλιοθήκη Κοραή και στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.



9. Το Λωβοκομείο της Χίου



10. Φίλιππος
Αργέντης

- **Αργέντης Π. Φίλιππος (1891-1974):** Σημαντικότερη ευεργεσία του αποτελεί η ανέγερση του δευτέρου ορόφου της Βιβλιοθήκης Κοραΐς, όπου στεγάστηκε το Αργέντειο Λαογραφικό Μουσείο.

- **Αργέντης Φιλ. Παντελής-Λορέντζος:** Ανακαίνισε το πολύ γνωστό σε όλους μας αρχοντικό του οίκου Αργέντη στον Κάμπο και με δικές του δαπάνες έγινε ο εκσυγχρονισμός του πρώτου και δευτέρου ορόφου της Βιβλιοθήκης «Κοραΐς».

Σκυλίτσης Ζαννής και Ιωάννης

Αδέρφια που κατάγονται από παλιά Βυζαντινή οικογένεια της οποίας τα μέλη διέπρεψαν σε πολλούς τομείς της κοινωνικής ζωής. Το 1822 σε νεαρή ηλικία έζησαν την σφαγή της Χίου κατά την οποία πουλήθηκαν ως δούλοι στα σκλαβοπάζαρα της Κωνσταντινούπολης. Εκεί είχαν την τύχη να διασωθούν από έναν Τούρκο αξιωματούχο. Ο μεν Ζαννής παρέμεινε στην Κωνσταντινούπολη ασχολούμενος με το εμπόριο, ο δε Ιωάννης εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο ασκώντας και αυτός την ίδια δραστηριότητα. Και οι δύο απέκτησαν μεγάλη περιουσία, της οποίας μέρος δαπάνησαν για την ανοικοδόμηση του Σκυλίτσειου Νοσοκομείου Χίου.



11. Σκυλίτσειο Νοσοκομείο Χίου



Ιωάννης Χωρέμης

Ο Ιωάννης Χωρέμης γεννήθηκε το 1827 στη Σύρο όπου είχε καταφύγει ο πατέρας του μετά την σφαγή του 1822. Αφού πήρε τη βασική παιδεία, πήγε με τον αδελφό τον Νικόλαο στην Κωνσταντινούπολη όπου άσκησε το εμπορικό επάγγελμα επιτυχημένα, ενώ με την ίδια επιτυχία συνέχισε να το ασκεί και στην Αγγλία όπου μετέβη αργότερα. Το 1863 βλέποντας τον περιορισμό στην προσφορά βαμβακιού που προκλήθηκε από τον Αμερικανικό εμφύλιο, μετέβη στην Αίγυπτο όπου ίδρυσε εταιρία εμπορίας βάμβακος, η οποία αποδέχτηκε εξαιρετικά επιτυχημένη. Παράλληλα με την επιχειρηματική δραστηριότητα ανέπτυξε και έντονη φιλανθρωπική δραστηριότητα, η οποία ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο μετά την απόσυρση του από την ενεργό επιχειρηματική δράση και την εγκατάσταση του στην Αθήνα το 1876. Εκεί εργάστηκε για την ανέγερση του νοσοκομείου Ευαγγελισμός ως μέλος της επιτροπείας ανέγερσης, ενώ υπήρξε και επίτιμος πρόεδρος της διοικητικής επιτροπής του Δρομοκαΐτειου. Σε όλα αυτά τα ιδρύματα πρόσφερε εκτός από την πνευματική του εργασία και την υλική του συνδρομή.

Πολύ μεγάλη ήταν η προσφορά του και στην ανοικοδόμηση του νησιού μετά τον σεισμό του 1882. Με δίκες του δαπάνες ανοικοδομήθηκαν πολλά σχολεία και φιλανθρωπικά ιδρύματα. Απεβίωσε το 1897 έχοντας λάβει τον χαρακτηρισμό «Ηγεμόνας της Χίου».

Χωρέμης Ι. Γεώργιος και Κωνσταντίνος

Οι γιοι του Ιωάννη Χωρέμη, Γεώργιος και Κωνσταντίνος όχι μόνο κληρονόμησαν την μεγάλη του περιουσία, αλλά συνέχισαν και την φιλανθρωπική του δραστηριότητα. Μερικά απ' τα πιο σημαντικά και γνωστά ευεργετήματα τους υπήρξαν: η ανέγερση των δημοσίων λουτρών της Χίου, η δωρεά στην πόλη της Χίου χώρου για τη δημιουργία της λαχαναγοράς, η τροφοδοσία των προσφύγων της μικρασιατικής καταστροφής, η ενίσχυση με χρηματικά ποσά διάφορων κοινωφελών ιδρυμάτων και σχολείων του νησιού, η χρηματική αρωγή για τις σπουδές πολλών παιδιών και πολλά άλλα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

- Το σχολικό εγχειρίδιο Πολιτική Παιδεία της Α' Λυκείου
- Χίοι και Οινούσσιοι Ευεργέται, Γεωργίου Σ. Σκαρβέλη, Χίος 1995
- Περιοδικό «Χιόνη», τ. 116, Οκτώβριος 2001
- Ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ: www.ert-archives.gr
- Ο διαδικτυακός τόπος «Μηχανή του Χρόνου»: www.mixanitouxronou.gr
- Ο διαδικτυακός τόπος «Σαν Σήμερα»: www.sansimera.gr
- Ο διαδικτυακός τόπος www.reporter.gr
- Η κινηματογραφική ταινία «Ο Θεός Αγαπάει το Χαβιάρι»